

Примитивци и екстропијанци

Хаким Беј

1995

Анархопримитивистите самите се вовлекуваат во ситуација каде што не можат никогаш да бидат задоволни без целосното распаѓање на тоталитетот. Лудизмот како тактика има многу што да ги посветува: на локално ниво, кршењето машини всушност и може да постигне нешто. Дури еден или два нуклеарни реактори беа затворени преку „саботажа“ (законска, политичка, или вистинска) - а секој може постојано да искусува барем момент на задоволство користејќи токмак или француски клуч. Меѓутоа, на „глобално“ ниво - „стратешкото“ ниво - тоталитетот на неопримитивистичката критика на самиот тоталитет започнува да зема вознемирувачки замав на - тоталитаризам. Ова најјасно може да се види во одредени тенденции на „длабоката“ екологија и „екофашизмот“, но останува проблем својствен дури и на „најлевичарските“ тенденции на примитивизмот. Пуританскиот импулс - прочистувањето, реализацијата на невиноста - дава одредена тврдоглавост и агресија на сите можни акции во име на таквата *тотална* критика. Ова, се чини, мора особено да е случај кога критиката се протегнува преку, да речеме, урбаната цивилизација (или „Историјата“) во „предисториското“ царство на уметноста, музиката, *techné*, јазикот и самото симболичко посредување. Недостаточна од некоја хипотетичка „природна“ еволуција (или деволуција) на самиот вид, колку *прецизно* може да се постигне таквата невиност? Примитивизмот како последица на тоа предложи апсолутна категорија - самото „примитивно“ - кое ја претпоставува функцијата на метафизички принцип. Се разбира, примитивното во неговата „вистинска форма“ останува вон дефинирањето (вон симболичкото посредување), но се додека самото посредување не се укине, примитивното мора да ги зема предвид (во однос со сите други можни тоталитети) филозофските замки на императивот, па дури и на „доктрината“. Ова не доведува опасно близу до ноторното насилство на светото. Длабочината на ова насилство е насочена кон себството, бидејќи материјализирањето на есхатонот (било во иднината или минатото) јасно ја обезвреднува сегашноста, „местото“ каде што ние вистински го живееме нашиот секојдневен живот. Но, без разлика на тоа, насилството мора исто така да биде насочено и нанадвор. Добро, велиш ти: остави го срањето нека се пренесува. Сепак, успешното разјаснување на насилството (т.е., целосното укинување на симболичкото посредување) логички може да биде дефинирано единствено од претпоставената авангарда на „невиното“. На овој начин принципот на хиерархија повторно се појавува - но хиерархијата е контрадикторна на првичните премиси на примитивизмот. Ова, верувам, може да се нарече трагична контрадикторност. На ниво на индивидуата и на секојдневниот живот таквата контрадикторност може единствено да се манифестира како неефективност и огорченост.

Спротивно на тоа, анархоекстропијанците или футуристите се исто така принудени да го материјализираат есхатонот - бидејќи сегашноста очигледно не претставува утопија на *techné* која тие ја замислуваат - преку пренесување на перфектноста во иднината каде што симболичкото посредување ја укинало хиерархијата, наместо во минатото каде што таквото посредување сè уште не се појавило (идеалниот палеолит на примитивистите). Очигледно, за екстропијанците, посредувањето *per se* не може да се дефинира како „валканост“ или како постојан извор на сепарација, отуѓување и хиерархија. И покрај тоа, останува јасно дека таквата сепарација всушност се појавува, дека се сведува на скржавост, дека не *сета* технологија е „ослободувачка“ според која било анархистичка дефиниција на терминот, и дека дел од технологијата е отворено угнетувачка. Оттаму, на екстропијанците им недостига, и имаат потребата од, критика на технологијата и неверојатно комплексниот однос помеѓу општественото и техничкото. Никој, со барем малку

интелигенција, не може повеќе да ја прифати идејата за технологијата како „морално неутрална“, земајќи ја контролата врз средствата за производство како единствен критериум за проценување. Општественото и технолошкото се некако поврзани со комплексна врска на кокреација (или „коеволуција“), така што *techné* го обликува сознанието токму кога сознанието го обликува *techné*. Ако екстропијанската визија за иднината е способна да опстане, тогаш таа не може да се заснова само на „еволуција на машините“ за да ја оствари својата реализација. Но, доколку анархофутуризмот не може да развие критика на технологијата, тогаш тој е деградиран да има пасивна улога. Постојано се развива дијалектика на „добри“ и „лоши“ машини, или подобро кажано добри и лоши модели на општествено-технолошки односи. Овој, прилично машинистички светоглед, сепак не успева да ги отстрани или барем замачка контрадикторностите кои произлегуваат од таквите премиси, и кои се вртат околу „лошото совпаѓање“ помеѓу човечките вредности и „логиката“ на машините, човековата автономија и автономијата на машините. (Тејлор го разви „тејлоризмот“ работејќи во фабрика за оружје.) Екстропијанизмот го означи „киберпросторот“ како место на борба за „добрите“ човечко/машински односи (на пр. интернет), а оваа борба го вклучува и аспектот на спротиставување на „милитаризацијата“ на киберпросторот, неговата хиерархизација како „информациски автопат“ под централизирана управа. Но, што ако самиот киберпростор по дефиниција е облик на сепарација и манифестација на „логиката на машините“? Што ако дематеријализирањето својствено за секое појавување внатре киберпросторот е истоветно со отуѓувањето од токму онаа сфера на секојдневниот живот што екстропијанизмот очекува да ја трансформира и прочисти од нејзиното страдање? Ако ова е случај, тогаш резултатите можат многу да наликуваат на дистописките состојби предвидени од страна на Филип К. Дик (P.K. Dick) и Вилијам Гибсон (W. Gibson); насочено навнатре, ова насилно чувство на контрадикторност би пробудило онаков вид на бесполезност и меланхолија каков што опишуваат овие писатели. Насочено нанадвор, насилството би измислило други научно фантастични модели како оние на Хенлејн (R. Heinlein) или Херберт (F. Herbert), кои „слободата“ ја поистоветуваат со културата на технолошката елита.

Сега, кога зборувам за „враќање кон палеолитското“ се наоѓам себе си како се наклонувам кон примитивистичката позиција - и како последица на тоа сум постајано критикуван од страна на екстропијанците за лудичка реакција, носталгија и технофобија. Меѓутоа, кога зборувам за (да речеме) потенцијалната употреба на интернет во организирање на ПАЗ¹, почнувам незначително да се наклонувам кон мојот стар SF ентузијазам, звуејќи помалку како екстропијанец - и како последица на тоа сум постојано критикуван од страна на примитивистите дека сум „мек кон технологијата“ (како некој вид далиевски часовник кој се топи), заведен од технооптимизмот, од илузијата дека сепарацијата

---

¹ ПАЗ - Привремено автономна зона е централниот концепт во теоријата на Х. Беј. Тој се однесува на „пиратска утопија“ која може да постои во географски, социјален, културен, имагинарен простор и време, онаму и тогаш кога поради немарност на државата, или некој друг разлог, просторот и времето остануваат отворени. Како можни ПАЗ ги наведува племенските собири во стилот на 60-те, тајните собиралишта на екосаботерите, неопаганските обреди, анархистичките конференции, геј дружењата, харлемските забави од 20-те, ноќните клубови, разните пирови... Квантитетот на ПАЗ не е важен, важна е спонтаноста и контактот лице в лице. Нејзината најсилна страна е нејзината невидливост, налик боречка вештина. Фронталниот судир со мегакорпорацијата на информацијата, царството на Спектаклот и Привидот, не би донел ништо освен моментален пораз, оттаму ПАЗ е герилска операција која илегално окупира некое подрачје (од просторот, времето или имагинацијата) бидејќи не сака да се сретне со Спектаклот. (заб. на прев.)

може да ја надмине сепарацијата. Обете критики се до одреден степен точни, дотолку што мојата противречност резултира од обидот да размислувам за *techné* и општеството без да прибегнувам кон неприкосновен систем на апсолутни категории. Од една страна, поголемиот дел од моето размислување за технологијата беше обликувано од радикалниот *ad-hoc*-изам и бриколаж-теоријата од шеесеттите и седумдесеттите, движењето за „соодветна технологија“, кое *de facto* ја прифаќа врската помеѓу *techné* и општеството, но бара соодветени начини да ги обликува состојбите кон тенденции со ниски трошоци/максимално задоволство. Таков обид, во прозата, презема Брус Стерлинг во неговиот краток расказ „Green Days in Brunei“, брилијантно замислување на нискотехнолошки неавторитарни решенија за пренаселеноста и сиромаштијата на „третиот свет“. Во „вистинскиот“ живот, помал но префинет модел е претставен од страна на *New Alchemy* институтот, кој загадените испусни шахти ги претвора во рурално поетски извори кои се естетски прекрасни. Од друга страна, пак, јас го претпочитам товарот на неспоивоста (дури и „будалестата“ неспоивост) пред противречноста на Апсолутното. Единствено нечистата теорија може да стори праведност кон нечистотијата на *сегашноста* - која, како што сите знаат, претставува само психолошка невозможност заробена помеѓу изгубеното минато и непостоечката иднина. „Секојдневниот живот“ не е категорија - дури и „телото“ не е категорија. Животот - и телото - се „полни со дупки“, пропустиливи, гротескни - *ad hoc* конструкции веќе компромитирани со нечист емпирицизам, осудени на „занесување“, на „релативизам“, и на вистинската нечистотија на органското. Сепак, „токму“ овде, во нејасното подрачје на спротиставеноста и „вулгарниот егзистенцијализам“, креативниот акт на автономија и самоактуализација мора да се оствари. Критиките можат да бидат насочени кон минатото или иднината, но праксисот може да се појави само во нечистото и онтолошки нестабилно овде-и-сега. Јас не сакам да ја напуштам критиката на минатото-и-иднината - всушност таа ми е потребна, во облик на *утопистичка поетика*, со цел праксисот да се постави во контекст на традиција (на веселба и спротиставување) и анти-традиција (на утопистичка „надеж“). Но не можам да дозволам оваа критика да се закорави во есхатологија. Јас барам теорија која ќе остане флексибилна во однос на состојбите, и која ќе може да ги дефинира вредностите во термини на „борбата за емпириски слободи“ (како што еден современ запатист тоа го постави). „Револуцијата“, не помалку од Религијата, е виновна за „убавите и лажни“ ветувања (како што Џо Хил тоа го постави) - но вистинскиот проблем на теоријата е (како што Алиса го постави) „слаткото денес“. Концептот на ПАЗ никогаш не бил насочен кон напуштање на минатото или иднината - ПАЗ постои и ќе постои - но повеќе како средство за максимизирање на автономијата и задоволството за што е можно повеќе индивидуи и групи што е можно поскоро - дури и овде и сега. ПАЗ *постои* - целта на теоријата беше едноставно да ја забележи, да ѝ помогне да се дефинира, да стане „политички свесна“. Минатото и иднината ни помагаат да ги сознаеме нашите „вистински“ (револуционерни) желби - но единствено сегашноста може да ги оствари - единствено живото тело, со целата негова гротескна несовершенство.

Да претпоставиме дека треба да се запрашаме - како анархисти - што би требало да се направи околу проблемот на технологијата „после револуцијата“. Оваа вежба во утопистичката поетика би можела да ни помогне да го разјасниме прашањето на желбата и на праксисот во „сегашноста“. Примитивистите можат да тврдат дека не може да има револуција без укинување на симболичкото посредување, или барем на технолошкиот императив; екстропијанците можат да велат дека не може да се случи ниту една револуција без

технолошка трансценденција. Но двете страни мораат нужно да допуштат транзициско ниво, кога де *de facto* моќта е одземена од страна на „револуцијата“, но целосното разоткривање на револуционерното општество треба допрва да се случи. Да замислиме дека еден груб принцип, околу кој „сите“ се сложиле, е слободата на индивидуата од присила од страна на групата, и слободата на (самоорганизираната) група од присила од страна на другите групи. Единствената „цена“ на оваа слобода е што не наштетува на ниту еден друг слободен и автономен интерес. Ова се чини би била минималната, но адекватна дефиниција на базичниот анархизам. Токму на ова место примитивистите би можеле да се држат до дијалектиката дека слободата неотповикливо се движи кон повторното појавување на палеолитското, иако на „повисоко“ и посвесно ниво отколку првиот пат, бидејќи повторното појавување ќе биде најавено со револуција, со свест. Слично, на ова место екстропијанците би можеле да тврдат дека понатамошното разоткривање на слободата може да биде претставено единствено како самонасочена еволуција преку кокреација на човештвото и неговата технологија. Фино и елегантно. Но што сега? Дали овие две анархистички тенденции ќе станат армии кои ќе се борат сè до последниот тврдоглав компјутерски силеџија или нео-див-човек? Дали ќе ги наметнуваат своите визии за иднината едни на други? Дали таквата акција би била доследна на основната анархистичка премиса за заемно неприсилување? Или пак би открила дека обете тенденции се обвиеени со деструктивни и трагични контрадикторности?

Реков и порано дека во таква ситуација, проблемот на технологијата може да се реши единствено преку принципот на револуционерна желба. Бидејќи ја „отфрливме“ присилата од сите оние кои ја прифаќаат премисата на заемна неприсила, сите конкурентни модели на утопија се подредени на суштината на желбата. Колку јас навистина сакам компјутер? Не можам да ги присилам тајванските и мексиканските жени да изработуваат силиконски чипови по робовски наемнини. Не можам да го загадувам воздухот на другите луѓе преку некоја подмолна фабрика која изработува конзоли. Слободен сум да имам компјутер, но морам да ја прифатам цената - заемна неприсила. Или пак - колку навистина ја *посакувам* дивината? Не можам да ги принудам луѓето да излезат од „мојата“ шума, бидејќи таа е исто и „нивна“ шума. Јас можам да правам што сакам со „мојот дел“ од шумата, но само по договорената цена. Ако моите соседи одлучат да одгледуваат жито, или рачно да изработуваат префинети компјутери, сè додека ја почитуваат мојата „Природа“ јас морам да ја почитувам нивната „Култура“. Се разбира, ние може да се расправаме околу „прифатливите стандарди за издувни гасови“ или заштита на шумата - околу погодноста за употреба на одредено технолошко или нетехнолошко „решение“ во одредена ситуација - но ќе ја прифатиме цената на заемната неприсила во облик на наред и компромис, развратност и несовршеност - бидејќи „емпириските слободи“ за нас се повредни од категориските императиви.

Се разбира, секој е слободен да ја игра оваа игра на утопистичка поетика со различни „правила“ и различни резултати. После сè, иднината не постои. Меѓутоа, би сакал да ги втурнам импликациите на мојот мисловен експеримент малку подалеку. Се сомневам дека оваа „утопија“ би се покажала како разочарувачка и за примитивистите и за екстропијанците. Се сомневам дека изводливата утопија повеќе би се придржувала кон моделот на „наред“ отколку кон еден од „чистите“ модели на протехнолошките/антитехнолошките теоретичари. Налик *боло' боло*, јас замислувам комплексна разноликост на општествени модели кои коегзистираат околу оската на општествената „цена“ на заемната

неприсила. Како резултат, примитивистите би добиле помалку дивина отколку што барат, а екстропијанците помалку технологија. Но и покрај тоа, сите освен најфанатичните екстремисти од обете страни би се сложиле со неуредната утопија на желбата - или барем јас така предвидувам - бидејќи ќе биде организирана околу задоволството и вишокот, наместо лишувањето и оскудноста на тоталитетот. Желбата за дивина ќе биде задоволена на ниво несонувано уште од раниот неолит, а желбата за креативност па дури и кокреација ќе биде задоволена на ниво несонувано ниту во најразузданата научна фантастика. Во обата случаи средствата за ова уживање можат единствено да бидат наречени *погодно techné* - зелено, ниско енергетско, изразито информациско. Не верувам во укинувањето на симболичкото посредување, и не верувам дека сепарацијата може да надмине сепарација. Но, ја претпоставувам можноста за многу поголемо непосредно и задоволувачко искуство на креација и веселост преку човечкото (животно/живо суштество) образување на економијата и технологијата - а ова, без разлика колку неуредно, јас би го нарекол утопија.

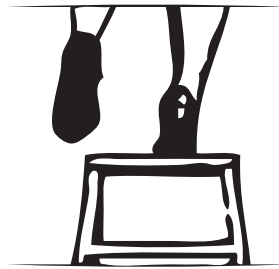
Доколку овде не се согласувам со примитивистите и екстропијанците, тоа не го правам од причина да ги отфрлам како сојузници. Единствената корисна цел на која ѝ служи нашата игра наречена „после Револуцијата“ е да се фрли светлина на нашата сегашна состојба и нашите можни опции за конкретна акција овде и сега (повеќе или помалку). Ми се чини дека и примитивистите и екстропијанците се прилично способни да ја искористат теоријата на „неред“ и „нечистиот“ модел на ПАЗ. Една ноќ, една недела, еден месец на релативна автономија, релативно задоволство, релативна реализација, би вредела многу повеќе за повеќето анархисти отколку цел живот на апсолутна огорченост, лутина и носталгија за минатото или иднината. И најзанесениот киберпанкер сè уште може да го прегрне „празничното тело“, а познато е и дека најдивите примитивисти подлегнале на цивилизациските нечистотии како пивото и уметноста. Се плашам дека неколку тврдокорци од обете страни сè уште би се потсмеваале на нашето уживање - на нечистата ПАЗ или нечистиот бунт - бидејќи потфрлуваат кон остварувањето на совршената револуција. Но реализацијата изникнува единствено од директно искуство, од учество. Тие самите го признаваат ова. А сепак акцијата е секогаш нечиста, секогаш нецелосна. Дали и тие се ситничари? Дали ништо нема да им одговара освен празнината - на дивината или на киберпросторот? Дали се тие контиња на апсолутното?

Проектот на ПАЗ се заснова на недискриминирачки синкретизам, не на исклучување. Не согласувајќи се со обете страни ние се обидуваме да ги помириме - барем *pro tem* - во еден вид на „обединет фронт“ или *ad hoc* тенденција, одлучни да експериментираме *сега* со разни модели на учествување или уживање, на борба исто како и на прослава. Палимпсестот на сите утопистички теории и желби - вклучувајќи ги сите прекумерности и повторувања - го формира матриксот на антиавторитарното движење способно да го „спои“ нередот од анархистички, слободарски, синдикалистички, комунистички совети, поституационистички, примитивистички, екстропијански и други „слободни“ тенеденции. Овој неуниформен „сојуз“ нема да биде воден (или раскинат) од страна на идеологија, туку од еден вид на востаничка „врева“ или хаос од ПАЗ-и, востанија, одбивања и епифании. Тој ќе ослободи стотици расцветани цветови во „завршниот“ тоталитет на глобалниот капитал, илјадници, милиони мери на спротиставување, на разлика, на невообичаена свест - волјата на моќта на „невообичаеното“. И како што капиталот се повлекува сè подлабоко и подлабоко во киберпросторот, или во бестелесноста, оставајќи ги зад себе празните окло-

пи на спектакуларната контрола, нашата комплексност од антиавторитарни и автономни тенденции ќе започне да го гледа повторното појавување на општественото.

Но, во сегашниот момент ПАЗ (во своето најшироко значење), се чини дека е единствената манифестација на можноста на радикална веселост. Секоја неавторитарна тенденција би требало да ја поддржува ПАЗ затоа што единствено таму (освен во имагинацијата) може да биде доживеан автентичниот вкус на животот без угнетување. Виталното прашање сега се однесува на „технологијата“ на ПАЗ, т.е. на средствата за нејзино јасно и силно манифестирање и зајакнување. Споредени со ова прашање, проблемите на технологијата (или на нултатехнологијата) земаат призивок на теолошка дебата - духовно и плачливо дрдорење. Мојата критика има смисла - но таа е насочена околу 10.000 години назад во минатото, или „пет минути во иднината“ и ја промашува целта. Морам да признаам дека мојот сопствен вкус не се наклонува ниту кон Светот на дивината ниту кон *Spaceship* Земјата како ексклузивни категории. Навистина трошам повеќе време бранејќи ја дивината отколку „цивилизацијата“, бидејќи таа е далеку повеќе загромена. Копнеам по повторното појавување на Природата надвор од Културата - но не по искоренување на сето симболичко посредување. Зборот „избор“ денес е толку безвреден. Да кажеме дека претпочитам свет на неодреденост, богат со повеќезначности, со комплексни нечистотии. Мојата критика, се чини, не го посакува тоа. Пронаоѓам многу нешта за восхит и во двата модели, но не можам ниту за момент да *поверувам* во нив како тоталитети. Нивната иднина или есхатологија ми е здодевна, освен ако не ја измешам во кашата на ПАЗ - или ја искористам за да ја маѓепсам ПАЗ во активно постоење - да ја подбучнувам ПАЗ на акција. ПАЗ е доволно „широкоумна“ да забавува повеќе од две, или дури шест, невозможни идеи „пред доручек“. ПАЗ е секогаш „поголема“ од самите идеи кои ја инспирираат. Дури и во својата најголема интимност ПАЗ ги прегрнува сите „тоталитети“, и ги пакува во истиот калеидоскопен концептуален простор: „имагинативниот“ свет кој е толку тесно поврзан со ПАЗ, и кој пламти со истиот оган. Мојот мозок можеби не е способен да ги помири дивината и киберпросторот, но ПАЗ може - всушност тоа веќе и го сторила. А сепак ПАЗ не е тоталитет, туку едвај пропустливо сито - кое, како во бајките, може да носи млеко или дури да стане брод. За ПАЗ, технологијата е налик хартиениот вентилатор во зен приказната, кој прво станува „вентилатор“, потоа направа за црпење сладолед, и конечно тивок ветрец.

Анархистичка библиотека

Хахим Беј
Примитивци и екстропијанци
1995

Anarchy: a journal of desire armed #42, есен 1995 theanarchistlibrary.org
Наслов на оригиналот: *Primitives and Extropians*. Првпат објавено во списанието за интеграции и различности *Маргина* #57-59, 2003 како дел од тематот насловен „Примитивизам“. Превод: Стефан Симоновски, 2003.

www.anarhisticka-biblioteka.org